

Schriftlicht

P. Niemeijer

Van zaad tot oogst

En hij zei: ‘Het is met het koninkrijk van God als met een mens die zaad uitstrooit op de aarde: hij slaapt en staat weer op, dag in dag uit, terwijl het zaad ontkiemt en opschiet, ook al weet hij niet hoe. De aarde brengt uit zichzelf vrucht voort, eerst de halm, dan de aar, en dan het rijpe graan in de aar. Maar zo gauw het graan het toelaat, slaat hij er de sikkel in, omdat het tijd is voor de oogst.’

(Marcus 4:26-29)

Hoe staat het ervoor met het koninkrijk van God in onze dagen? Om ons heen lijkt de invloed van het christendom hard terug te lopen. Binnen de kerk laat het volmaakte ook nog lang op zich wachten. Dat ligt ons niet zo. Wij zien alles liever op de Overtoommanier gebeuren. Terwijl je je bestelling nog opgeeft, claxonneert de vrachtwagen al die je de spullen komt brengen. Dat willen we eigenlijk ook van God. Als het te lang duurt, vragen we: moet dat nou? Kan het echt niet sneller?

De Here Jezus heeft in een gelijkenis het rijk van God vergeleken met een zaad dat gezaaid wordt, in de grond ontkiemt, groeit en uitloopt in een halm, een aar, en dan in rijp graan.

De zaaier

In de gelijkenis gaat het niet alleen over een zaad dat gezaaid wordt, in de grond ontkiemt en opkomt en uitgroeit. Er is ook sprake van de man die het zaait. Hij komt uitdrukkelijk naar voren in de gelijkenis. Hij zaait, gaat slapen, staat weer op en oogst het graan zodra dat rijp is. Wie is die zaaier? Zijn het predikanten die in alle rust het Woord brengen en erop vertrouwen dat alles dan ‘vanzelf’ wel goed komt? Zijn het luie en nonchalante predikanten, die het zaad maar wat op de grond slingeren en er vervolgens niet meer naar omkijken, terwijl God dan toch - gelukkig! - zijn werk laat doorgaan? Of zijn het misschien de gelovigen die rustig hun taak doen en daarbij wellicht moeten optornen tegen hun kwade omgeving of tegen slechte kerkelijke vergaderingen, maar wel Gods zegen mogen inwachten?

Naar mijn oordeel is hij die het zaad zaait, de Zoon des mensen. Jezus Christus. Dat blijkt uit het slot van de gelijkenis. De zaaier is daar dezelfde als degene die laat oogsten. En dat is: de Here Jezus. In het boek Openbaring is Hij het die de sikkel in de rijpe oogst laat slaan.

De aanduiding ‘zaaier’ voor de Here Jezus is een opmerkelijke. Wij zijn er vertrouwd mee. Maar de discipelen en de scharen verwachtten van Hem iets anders dan dat Hij kwam om te *zaaien*. Had Johannes de Doper Hem niet aangekondigd als de Sterke die de oogst zou binnenhalen? Die het graan zou dorsen, het kaf zou verbranden en het koren in zijn schuur zou binnenbrengen? Dát was wat Israël verwachtte van zijn Messias! Hij zou komen *oogsten*. Hij zou een eind komen maken aan alle onrecht en verdrukking. Hij zou zijn volk volkomen vrijheid en vrede brengen. Hij zou de kroon op Gods werk zetten en alles afronden. En nu kondigt Christus Zichzelf aan als *zaaier*! Een ontzuisterende aanduiding! Daarmee zegt de Here: het is nog geen tijd voor de oogst. Er moet eerst nog een heel proces worden afgewerkt. Vóórdat Hij komt oogsten, moet er eerst goed gezaaid zijn. Hij voltrekt zijn oordeel niet zomaar: er is tijd van geduld, tijd voor bekering!

Dat Christus die tijd neemt, is typerend voor Hem. Want Hij wordt er niet toe gedwongen door kwade machten van buiten! Over die boze tegenkrachten horen we immers niets in deze gelijkenis. In andere gelijkenissen horen we over dorens die het zaad verstikken, over vogels die het gestrooide zaad wegpikken, over steengrond waarin het zaad geen wortel schiet en over een boze vijand die onkruid tussen de tarwe zaait. Maar in deze gelijkenis horen we niets van zulke stoorzenders! Het gaat hier puur en alleen over de zaaier en zijn zaad, en over het proces, dat heel natuurlijk plaatsvindt. Ook los van kwade en tegenwerkende machten is zaad niet meteen een aar. Dat vergt een lange weg: zaaien, ontkiemen, opkomen, groeien, rijpen. Terwijl dat proces in de grond en op de akker stilletjes verder gaat, gaat het leven elders gewoon door. De zaaier zit niet heel nerveus en ongeduldig voortdurend aan dat zaadje te peuteren en te werken. Nee, hij gaat, zegt de Here Jezus, naar bed en staat weer op, hij rust en werkt, de ene na de andere dag. Het leven gaat zijn gewone gang en de zaaier laat zich niet opjagen. De zon gaat op over goeden en bozen, de regen valt op de akkers van rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Geen zenuwen en ongeduld, maar rustig doorwerken!

Geen perfectionisme

Deze gelijkenis vertelt ons veel over de manier van werken van Christus en over de voortgang van het rijk van God. Er kan bij ons een hele hoop ongeduld groeien! We noemen dat zelfs wel eens 'heilig ongeduld'. Het zou toch al lang oogsttijd moeten zijn?! Er is toch veel te veel zwakheid en traagheid?! Daar moeten we toch wat aan doen?! En wie dat niet wil, die moet toch uitgestoten worden?! Het is een kwaal die in meerdere gedaanten voorkomt. Voor de een is er geen blijdschap en vrijheid genoeg, voor de ander is er geen gehoorzaamheid genoeg.

Het is zonder meer waar dat de Bijbel traagheid en gemakzucht verbiedt. We mogen niet achterop raken en de aansluiting aan Gods genade verliezen. Er is een 'heden', een 'vandaag' waarop wij tot bekering moeten komen. Niemand kan zich voor geestelijke laksheid of gearriveerdheid op de Bijbel beroepen! Maar de Bijbel jut ons nergens op tot idealisme of perfectionisme. De Here is lankmoedig. En Hij wil dat wij het ook zijn. Hij verbiedt ons om vooruit te grijpen op de nieuwe aarde. Hij verbiedt ons elkaar de meetlat aan te leggen van het enthousiasme en de gehoorzaamheid die wij ideaal vinden. Hij is de God die de walmende vlaspit niet dooft en het geknakte riet niet breekt. Hij vraagt van ons geen geloof als een eikenboom, maar laat ons met een geloof als een mosterdzaadje al bomen ontwortelen. Het rijk van God is als een zaad dat gezaaid is, en daarna in een lang proces zit van ontkiemen, opkomen, uitlopen, rijpen. De oogst is iets van *later*! *Zó* werkt onze God. Hij neemt de tijd opdat allen die Hij verkoren heeft, tot bekering komen. Daarop kan Hij wachten. Duizend jaren zijn voor Hem niet meer dan één enkele dag! Zo groot is zijn geduld.

Er is gezaaid

Intussen is het zaad wel gezaaid! De gelijkenis beschrijft een heel proces. Het zaad wordt gezaaid. Daarna komt het op en groeit het, zonder dat de zaaier weet hoe. De grond brengt vrucht voort: eerst een halm, dan een aar en dan het volle koren in de aar. En als de vrucht rijp is, laat de boer er de sikkel in slaan. Maar alles begint met het *zaaien*. Dat is een aanduiding van Christus' werk op aarde. Sinds Hij geleefd en gewerkt heeft hier op aarde, heeft dat zaaien plaatsgevonden. Dat mag ons tot troost zijn, als we om ons heen kijken. Er is wellicht veel waardoor wij teleurgesteld en ongeduldig dreigen te raken. Maar vergeet dan niet te zien op het werk dat Christus gedaan *heeft*. Hij heeft zijn leven gegeven, de prijs voor onze zonden betaald en het leven gewonnen op de dood. Het zaad is uitgestrooid. Niemand die dat ooit meer kan tegenhouden of stoppen. Wat God begonnen is, dat zet Hij voort tot het einde toe.

Waarvoor de Zoon zijn bloed gegeven heeft, dat laat Hij niet meer los. Wij leven in de tijd tussen zaaien en oogst! Het zaaien is geweest. De oogst komt echt!

De vrucht

Na het zaaien komt het groeien. Het zaad ontkiemt, komt op en groeit uit tot halm, tot aar, tot koren. Dat gebeurt zonder dat de boer weet hoe! De grond brengt de vrucht vanzelf voort. Ook hier gaan uitleggers weer verschillende wegen. De een zegt: zaai het Woord en verder hoef je niets te doen. Wees als de boer: slaap maar en sta maar op, en steek verder geen vinger naar het zaadje uit, het komt vanzelf wel goed. Verwacht het van het Woord, en verder niet! Christelijke actie is per definitie activisme; heiliging per definitie fanatisme of zelfverlossing. Een ander zegt: die boer is God, en als die boer niks doet, maar het overlaat aan de grond, dan laat Hij het over aan de gelovigen: die zijn die goede grond waarin het zaad gezaaid is. Dan is de boodschap: wees goede grond voor het Woord! Ga met dat Woord stevig aan het werk! Nog weer een ander zegt: dat zaad groeit vanzelf tot volle aar, zo zal het rijk van God vanzelf de hele wereld gaan vervullen. Het wachten is op de tijd dat heel de wereld christelijk wordt.

Naar mijn oordeel gaat het hier toch om wat anders.

Zopas wees ik erop dat de gelijkenis een proces beschrijft. Er is eerst het zaaien. Dat is *geweest*: dat deed Christus en dat is verleden tijd. *Nu* verkeren we in de fase van het ontkiemen, het opkomen en het groeien: tegenwoordige tijd. En de oogst is iets van *straks*. Eerder waarschuwde ik: kijk uit dat je de huidige staat van het rijk van God niet afmeet aan je idealen van hoe het eigenlijk moet wezen. Gods rijk zit in een proces dat voortduurt en niet klaar is vóór de oogst. Dat maakt ons billijk in ons oordeel en leert ons geduld. Ik zei toen ook al: de Bijbel praat geen stilstand of getreuzel goed. Voor luiheid kun je je nooit op de Bijbel beroepen. Of achter de Bijbel verschuilen. Dat blijkt ook hier. Want het rijk van God dat vergeleken wordt met een zaad dat ontkiemt en groeit, is niet iets dat onzichtbaar blijft of zonder vrucht. Het zaad komt op, zegt de Here Jezus, en het groeit uit tot een halm, een aar. Het koninkrijk van God is niet iets onzichtbaars, maar het krijgt vorm! Het is een halm, een aar die je kunt *zien groeien*! Aan de vruchten kent men het rijk van God! En die groeiende vrucht moet in *ons* leven gevonden worden! En in ons kerkelijk leven!

De groeikracht

Toch zit er ook iets verborgens aan dit zaad, dit rijk van God. Het groeit zonder dat de boer weet hoe. Hij doet er zélf niks aan. Hij kán er ook niks aan doen, want hij weet niet hoe het zaad groeit en opkomt. De grond brengt 'uit zichzelf' vrucht voort, zonder dat hij weet hoe. Dat lijkt vreemd! Want de zaaier is Christus. Weet Hij niet hoe het zaad groeit? Hij regeert en weet toch alle dingen? Ja, dat klopt. Maar zo moet u deze gelijkenis niet pressen. Vat het maar zo op: wij leven op dit moment in een tijd waarin de Here Jezus niet bij ons is, hier op aarde. Maar terwijl Hij ver weg lijkt (*lijkt!*), gaat het rijk van God wel verder. Het zaad groeit, zonder dat de boer erbovenop staat. De grond brengt uit zichzelf (automatisch) vrucht voort.

Het is de grond die de vrucht voortbrengt. De groeikracht zit niet in het zaad, maar in de grond. In die grond herkennen we (net als in de gelijkenis van de zaaier) de Heilige Geest. Hij is het die het rijk van God doet groeien. Het is zijn wondere werk. Hij maakt in de weg van geloof en bekering van het zaad een halm, een aar, een aar die rijp is voor de oogst. Die oogst komt als het graan in de aar rijp is. De Here spreekt hier niet over de hele akker die vol vrucht moet staan. Gods rijk zal niet de hele akker (de wereld) vullen. Wij mogen niet verwachten dat eens heel de mensheid zich zal bekeren tot God en vrucht zal dragen voor

Hem. Het rijk van God blijft een aar op een akker. Wij blijven kerk in een wereld die voor een groot deel niets van God moet hebben. Maar wij zijn niet zielig. Want in het rijk van God werkt een geheime kracht die alle mensenkrachten te boven gaat: de kracht van Gods Geest. Hij zal de aar van Gods rijk doen groeien en rijpen door alle stormen en verzengende droogtes heen. Zijn kracht is er een die wij vaak helemaal niet kunnen volgen en doorzien. Maar de Geest brengt de vrucht van Gods rijk steeds verder. Hij sterkt zijn kerk door alles heen.

Ons leven

Dat betekent niet dat wij lekker achterover kunnen hangen of kunnen denken dat het automatisch wel goed komt met ons. Want het koninkrijk van God wordt vergeleken met een zaad dat uitgroeit tot een aar vol *vrucht*. En de oogst komt *als de vrucht rijp is*. Het rijk van God wordt zichtbaar in de vrucht ervan! En die vrucht moet groeien in óns leven! Ons leven moet een leven zijn dat zich kenmerkt door de vrucht van de Geest. Die vrucht bestaat niet in lijdelijkheid en niks doen, maar in liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing. Die vrucht hebben wij te vertonen. Een vrucht die misschien niet de krant haalt, maar wel de oogst!

Daarin halen we de volmaaktheid niet. Wij blijven gebrekkig en zondig. We blijven levenslang in een *proces* van strijd tegen de zonde en van heiliging betrokken. Maar het is wel een echt proces! En geen stilstand. Het rijk van God is niet iets doods. Er zit groei in het rijk van God, en ontwikkeling. Het wordt niet op een bepaald punt bevroren. Alle verstarring of koestering van het bestaande is uit den boze. Het rijk van God is een zaad, een aar die groeit. Tot de aar rijp is. Dat vergt gebed. En doorgaande werking van de Geest met het evangelie.

De oogst

Zo gauw het graan het toelaat, laat de zaaier, onze Here Jezus Christus, er de sikkel in slaan. Dan is het tijd voor de oogst. De Here laat het moment van oogsten niet langer wachten dan nodig is. De Here treuzelt niet. Hij komt zo gauw het tijd is! Hij ziet er ook zelf naar uit. Elke dag die het duurt, duurt voor Hem duizend jaar. Zo ongeduldig is Hij!

De oogst komt als de *vrucht* het toelaat. Een prachtige uitdrukking. Deze wereld wordt door allerlei machten beheerst en beïnvloed. Als kerk en christenheid voelen we ons een kleine en steeds meer weggedrongen grootheid. Maar beslissend voor de dag van de oogst is niet het gekonkel van regeringsleiders of grootmachten. Ook niet het toeval of het noodlot. Maar de vraag of de vrucht rijp is en het toelaat. Niet de uitstoot van CO₂ of nucleaire explosies, maar de prediking van het evangelie en de vrucht daarop zijn bepalend voor het moment van de oogst. De wereld gaat niet aan rámpen ten onder, maar is onderweg naar de vervulling van Gods beloften. Als de vrucht rijp is, komt de Here oogsten.

Rijp

Als de vrucht rijp is. Die vrucht zijn niet wijzelf. Bij die volgroeide en rijpe vrucht gaat het om het rijk van God. De wereld draait niet om *mij*! En de Here wacht ook niet tot het *mij* belooft om rijp te zijn in goede werken. De Here oogst wanneer de vrucht van *zijn rijk* rijp is. En de grote vraag aan *mij* is dus: hoor ik bij dat rijk? Wil ik de vrucht van dat rijk vertonen? Als het gaat om de jongste dag, zijn wij geneigd te denken dat wij dan de complete oogst mogen binnenhalen. We kijken naar wat wij dan zullen binnenslepen. Maar de Here Jezus spreekt op een andere manier. Niet *wij* gaan oogsten op de jongste dag. Wij *worden* dan geoogst! De Zaaier wil óns dan kunnen oogsten (J. van Bruggen). Vertoont ons leven de vrucht van Gods rijk en van Gods Geest?